

Visitatie Montessori Lyceum Flevoland

Eindscorelijst

- Onvoldoende
 - Twijfelachtig
 + Voldoende
 ++ Goed

	--	-	+	++
1. Doelstellingen van de school				
1.1 De montessori-doelstellingen zijn helder. <i>Indicatoren:</i> De school onderschrijft de doelstellingen van 'Montessorionderwijs in de 21^e eeuw'. De school onderschrijft de doelstellingen van de zes karakteristieken van het vmo. De school heeft daarnaast eigen doelstellingen die passen in het kader van montessori-onderwijs. De doelstellingen worden breed gedragen in de school.				X
1.2 De school onderneemt activiteiten om de doelstellingen te realiseren. De school beschrijft de strategische beleidsontwikkeling. De school beschrijft het onderwijskundig leiderschap.				X
1.3 De school maakt duidelijk wat de realisatie van de doelstellingen bevordert of belemmert. <i>Indicatoren:</i> De school beschrijft ontwikkelingen ten aanzien van de leerlingenpopulatie. De school beschrijft specifieke ontwikkelingen in de positie van de school/stroom. De school beschrijft ontwikkelingen in het personeelsbeleid.				X
De montessori doelstellingen zijn voldoende ontwikkeld en uitgewerkt.				X
Norm voldoende: 1.1				
2. Pedagogisch klimaat				
2.1. De omgang tussen de deelnemers van de school (personeel, leerlingen en ouders) is gelijkwaardig, respectvol en gebaseerd op wederzijdse aanspreekbaarheid. <i>Indicatoren:</i> De school zorgt voor gelijkwaardigheid en respect tussen alle deelnemers. De school zorgt voor aanspreekbaarheid van leraren, directie en ander personeel.			X	
2.2. De school biedt ruimte aan de ontwikkeling van leerlingen. <i>Indicatoren:</i> De school stelt de leerling boven het vak. Leraren en andere medewerkers geven leerlingen feedback op hun gedrag. De school maakt keuzes bij streaming en determinatie die passen in het kader van montessori-onderwijs. De school heeft een aanpak ontwikkeld voor de omgang met verschillen tussen leerlingen (cultuur, bijzondere aanleg of tekorten). De school zorgt voor groeperingsvormen van leerlingen die het samenwerken bevorderen .				X

2.3. De leerlingbegeleiding voldoet aan montessori uitgangspunten. <i>Indicatoren:</i> • De school richt het begeleidingssysteem zodanig in dat de leerling centraal staat. • De school richt de begeleiding zodanig in dat de ontwikkeling van zelfstandigheid van leerlingen voorop staat. • De school zorgt voor een planmatige uitvoering van de begeleiding. • De school zorgt voor een goed onderling afgestemd begeleidingssysteem.			X			
2.4 De school biedt leerlingen contexten waarin verbindingen gelegd worden tussen de school en de buitenwereld. <i>Indicatoren:</i> • Leerlingen krijgen op school ruimte om te oefenen met het leren functioneren in maatschappij ('de school als minimaatschappij'). • Leerlingen gaan gericht naar de buitenwereld: stages, projecten, onderzoek. • Leerlingen werken niet alleen theoretisch, maar ook toepassingsgericht en integreren daardoor kennis en vaardigheden. • De school haalt de buitenwereld naar binnen, bijvoorbeeld door middel van simulaties en aandacht voor de actualiteit en geeft ervaringen van leerlingen van buiten de school een plaats.			X			
Het pedagogisch klimaat voldoet aan montessori criteria <i>Norm voldoende: 2.1, 2.2, 2.3</i>					X	
3. Didactische uitvoering						
3.1 De school vult het leerstofaanbod in volgens montessori uitgangspunten. <i>Indicatoren:</i> • De school bevordert samenhang in leerstofaanbod door horizontale verbindingen tussen vakken. • De school zorgt voor de aansluiting van het leerstofaanbod in de verschillende leerjaren. • De school bevordert samenwerking tussen vakken. • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in de verhouding tussen lestijd en keuzewerktijd. • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in het vakkenaanbod.				X		
3.2 De school verdeelt de leertijd volgens montessori uitgangspunten. <i>Indicatoren:</i> • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes voor de dagindeling, de verdeling tussen lestijd en keuzewerktijd en de ordening van leertijd (zoals periodisering). • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes bij specifieke toekenning van uren aan vakken en projecten.			X			
3.3 Leren met hoofd, hart en handen heeft een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school. <i>Indicatoren:</i> • De school geeft de non-cognitieve vakken een volwaardige plek in het curriculum. • Leraren streven ernaar om bij cognitieve vakken hoofd, hart en handen te verbinden. • Leraren gebruiken en/of ontwikkelen materiaal dat gericht is op verschillende verwerkingsprincipes. • De school heeft een samenhangend programma van vakoverstijgende werkvormen, zoals projecten.			X			

3.4. Leren kiezen en leren als eigen activiteit hebben een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school. <i>Indicatoren:</i> • Leerlingen werken in een periodesysteem met daarbij behorend hulpmateriaal. • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in de indeling van hun tijd (bijvoorbeeld door keuzewerktijd). • Leerlingen werken met materiaal dat geschikt is voor zelfwerkzaamheid. • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in het materiaal (inhoud, verwerkingsmogelijkheden). • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken waar ze werken en met wie ze werken. • Leraren begeleiden leerlingen bij het werk op een wijze die zelfverantwoordelijkheid van de leerlingen bevordert. • Leraren bieden een variatie aan werkvormen aan. • Leraren bieden materiaal aan dat geschikt is voor verschillende soorten leerlingen (differentiatie).				X
3.5 De school is een plek waar leerlingen oefenen in sociaal leren. <i>Indicatoren:</i> • De leeromgeving is dusdanig ingericht dat leerlingen elkaar helpen. • Leerlingen oefenen met intentionele samenwerking met daarbij passend materiaal en begeleiding. • Leerlingen werken ook samen met door hen gekozen partners.			X	
3.6 De toetsing voldoet aan montessori criteria. <i>Indicatoren:</i> • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van de hoeveelheid toetsen en soorten toetsen. • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het nabespreken van toetsen. • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het herkansen van toetsen.				X
3.7 De rapportage voldoet aan montessori criteria. <i>Indicatoren:</i> • De rapportage geeft niet alleen een overzicht van resultaten, maar tevens een breed beeld van de ontwikkeling van leerlingen. • Leraren en/of mentoren gebruiken de rapportage als reflectie-instrument voor leerlingen.				X
3.8 De school leert leerlingen reflecteren over hun werk en werkaanpak. <i>Indicatoren:</i> • Leraren en mentoren beschikken over materiaal waarmee zij leerlingen leren reflecteren. • Leerlingen voeren reflectiegesprekken.			X	
De didactische uitvoering voldoet aan montessori criteria Norm voldoende: 3.3, 3.4, 3.5, 3.7, 3.8				X
4. Opbrengsten				
4.1 De school verantwoordt de leerresultaten van de leerlingen. <i>Indicatoren:</i> • De school bewaakt en documenteert de leerresultaten. • De school bewaakt en documenteert gegevens over instroom, doorstroom en uitstroom.			X	

4.2 De school verantwoordt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen. <i>Indicatoren:</i>			X	
De school benoemt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen. De school onderzoekt systematisch of brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen gehaald worden.				
De opbrengsten worden verantwoord.			X	
Norm voldoende 4.2				
5. Organisatie				
5.1 Leerlingen hebben een aantoonbare inbreng in de school. <i>Indicatoren:</i>			X	
Leerlingen hebben invloed op pedagogisch/didactisch gebied. Leerlingen hebben invloed in de organisatie. Leerlingen beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en leerlingenraad.				
5.2 Ouders hebben een aantoonbare inbreng in de school. <i>Indicatoren</i>			X	
Ouders hebben een vastgelegde mate van invloed op pedagogisch/didactisch gebied en in de organisatie. Ouders beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en ouderraad.				
5.3 Het personeel is actief betrokken bij de organisatie van de school. <i>Indicatoren:</i>				X
Medewerkers hebben invloed op het beleid, zowel formeel (rechten en beslissingsbevoegdheden) als informeel. Medewerkers werken in verschillende werkverbanden systematisch aan schoolontwikkeling De schoolleiding bevordert teamvorming en een positieve schoolcultuur onder medewerkers. De schoolleiding besteedt aandacht aan open communicatielijnen met en tussen medewerkers.				
De organisatie voldoet aan montessori criteria			X	
Norm voldoende: 5.1, 5.2, 5.3				
6. Deskundigheid				
6.1 De school heeft een aannamebeleid gericht op montessori kwaliteiten <i>Indicatoren:</i>				X
De school maakt in de sollicitatieprocedure actief gebruik van stukken waarin montessori-onderwijs beschreven wordt. Nieuwe docenten worden in de school begeleid bij het ontwikkelen van hun competenties als montessoridocent.				
6.2 Docenten en directie die vanaf 2010 in vaste dienst komen hebben een door de NMV erkende montessoricursus gevolgd. Voor nieuwe scholen: alle docenten hebben een door de NMV erkende montessoricursus gevolgd.				

6.3 De montessori deskundigheid van het docententeam wordt voldoende onderhouden. <i>Indicatoren:</i> • De school onderneemt activiteiten ten behoeve van de montessori professionalisering van individuele docenten en teams. • De school stelt in functionerings- en beoordelingsgesprekken montessoridoelen en -vaardigheden aan de orde.				X
Het docententeam is montessori deskundig. Norm voldoende: 6.2, 6.3				X

Eindbeoordeling	
Verlengen erkenning	Alle standaarden voldoende

Visitatie uitgevoerd op 25 en 26 maart 2013

Visitatiecommissie:

Benno Elsen (voorzitter)

Vera Arents (basisonderwijs)

Hans Relou (Montessori College Eindhoven)

Jan Wouter Koning (Montessori Lyceum Rotterdam)

Michael Rubinstein (ambtelijk secretaris)

Rapportage

Inleiding

Bij de visitatie van het Montessori Lyceum Flevoland ging het - anders dan bij de vorige visitatie - om verlenging van de erkenning als montessorischool. Om deze reden zal in het verslag van deze visitatie niet verwezen worden naar het vorige rapport; het gaat in dit rapport immers om de argumentatie voor de beoordeling van de school bij de actuele visitatie. De visitatiecommissie vond de zelfevaluatie in combinatie met de bijlagen een goed scorebaar geheel. Een compliment verdient het goed doordachte hoofdstuk over didactiek. Minder sterk waren de beschrijvingen van evaluaties en verbeterpunten bij een aantal standaarden, maar daar was een reden voor (zie 1.2). In het algemeen vond de commissie de zelfevaluatie voldoende zelfkritisch.

Voor wat betreft het lesbezoek het volgende. De commissie woonde 17 lessen bij in bijna alle leerjaren en vakken. De bevindingen uit het lesbezoek worden in dit verslag verwerkt in de standaarden waar zij bij horen.

1. Doelstellingen van de school

1.1

De montessori-doelstellingen zijn helder.

Indicatoren:

- De school onderschrijft de doelstellingen van 'Montessorionderwijs in de 21^e eeuw'.
- De school onderschrijft de doelstellingen van de zes karakteristieken van het vmo.
- De school heeft daarnaast eigen doelstellingen die passen in het kader van montessori-onderwijs.
- De doelstellingen worden breed gedragen in de school.

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

De eigen doelstellingen van de school zijn helder beschreven als uitwerkingen van de montessori doelstellingen en karakteristieken. Onder docenten is breed draagvlak voor de doelstellingen. Ouders en leerlingen zijn niet altijd bekend met de precieze formuleringen van de eigen doelstellingen van de school, maar herkennen deze wel in de wijze waarop de school ze in de praktijk uitdraagt.

1.2

De school onderneemt activiteiten om de doelstellingen te realiseren.

Indicatoren:

- De school beschrijft de strategische beleidsontwikkeling.
- De school beschrijft het onderwijskundig leiderschap.

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

Er is een strategisch beleidsplan, waarin voor de komende vijf jaar de kwaliteit van het onderwijs en het aanpassen van de organisatiestructuur centraal staan. De groei van de school maakt dit noodzakelijk: het MLF komt vanuit de pioniersfase in een volgende fase waarin verdere uitbouw en consolidatie belangrijk zijn.

Daarbij hoort ook het professioneler maken van de organisatie. In de beleidsontwikkeling is het volledig afwerken van de PDCA cyclus nog een zwak punt. Er wordt wel geëvalueerd, maar de gegevens zijn niet altijd goed terug te vinden en soms ontbreken ze ook, zo constateerden ook de opstellers van de zelfevaluatie. Dit verklaart mede waarom die delen in de zelfevaluatie op een aantal punten minder goed uit de verf komen.

Ten aanzien van het onderwijskundig leiderschap streeft de school naar gedeeld leiderschap. Bij 5.3 wordt hier nog meer uitgebreid op ingegaan. Bij dit punt merkt de visitatiecommissie op deze plaats alvast op dat de positie van de directeur in onderwijskundig opzicht dominant is: zij is daarin het gezicht van de school. In de woorden van een van de opstellers 'een inspirator'. In dat licht lijkt het verstandig om het leiderschap meer gedeeld te maken en zo de in de school aanwezige expertise beter te benutten.

1.3 De school maakt duidelijk wat de realisatie van de doelstellingen bevordert of belemmert.

Indicatoren:

- De school beschrijft ontwikkelingen ten aanzien van de leerlingenpopulatie.
- De school beschrijft specifieke ontwikkelingen in de positie van de school/stroom.
- De school beschrijft ontwikkelingen in het personeelsbeleid.

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

De school is in de afgelopen zeven jaar flink gegroeid en heeft een nieuw gebouw betrokken. Ook zijn er veel nieuwe docenten bijgekomen.

In de beleving van leerlingen en ouders is het MLF nog steeds een kleinschalige en persoonlijke school. Leerlingen vinden wel dat niet alle docenten in dezelfde mate montessoridocenten zijn.

De schoolleiding streeft naar een evenwichtige samenstelling van het personeel, zowel qua leeftijd als opleiding, waarbij ook de zittende personeelsleden alle kansen krijgen zich verder te ontwikkelen en te professionaliseren. Doel is en blijft hierbij de ontwikkeling en scholing van medewerkers tot vakbekwame montessoridocenten.

2. Pedagogisch klimaat

2.1.

De omgang tussen de deelnemers van de school (personeel, leerlingen en ouders) is gelijkwaardig, respectvol en gebaseerd op wederzijdse aanspreekbaarheid.

Indicatoren:

- De school zorgt voor gelijkwaardigheid en respect tussen alle deelnemers.
- De school zorgt voor aanspreekbaarheid van leraren, directie en ander personeel.

De school voldoet aan deze standaard.

Leerlingen en ouders vinden de school prettig, veilig (er wordt weinig gepest) met een positieve en respectvolle sfeer in de dagelijkse omgang tussen alle deelnemers. De visitatiecommissie kreeg datzelfde beeld bij het lesbezoek.

Van ouders wordt verwacht dat zij actief meedenken met de montessoriaanse aspecten van de school. Zoals een van de ouders het verwoordde: 'Montessori moet je leven.'

Bij de cultuur van de school past dat er zo min mogelijk regels zijn. Het opvolgen van afspraken is echter niet altijd duidelijk. Op een vraag van de visitatiecommissie over de afspraken rond het gebruik van mobieltjes kwamen drie verschillende antwoorden en constateerde het docentenpanel zelf dat het nakomen van afspraken niet altijd zorgvuldig gebeurt. Dat kan verwarrend voor leerlingen zijn.

2.2.

De school biedt ruimte aan de ontwikkeling van leerlingen.

Indicatoren:

- De school stelt de leerling boven het vak.
- Leraren en andere medewerkers geven leerlingen feedback op hun gedrag.
- De school maakt keuzes bij streaming en determinatie die passen in het kader van montessorionderwijs.
- De school heeft een aanpak ontwikkeld voor de omgang met verschillen tussen leerlingen (cultuur, bijzondere aanleg of tekorten).
- De school zorgt voor groeiperingsvormen van leerlingen die het samenwerken bevorderen.

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

In het kader van ontwikkeling, zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid biedt de school aan haar leerlingen de nodige ruimte.

Dat is goed zichtbaar in de uitwerking van de determinatie, waarin leerlingen en ouders zelf een meebepalende rol spelen. Het nieuwe Neo quint programma, dat zich richt op cognitief zeer talentvolle leerlingen, is een voorbeeld van een gerichte aanpak van omgaan met

verschillen.

De visitatiecommissie vond bij het lesbezoek dat docenten positieve feedback gaven op het gedrag van leerlingen.

Voor samenwerken: zie 3.5.

2.3.

De leerlingbegeleiding voldoet aan montessori uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school richt het begeleidingssysteem zodanig in dat de leerling centraal staat.
- De school richt de begeleiding zodanig in dat de ontwikkeling van zelfstandigheid van leerlingen voorop staat.
- De school zorgt voor een planmatige uitvoering van de begeleiding.
- De school zorgt voor een goed onderling afgestemd begeleidingssysteem.

De school voldoet aan deze standaard.

De leerling staat centraal. Er is een goed ontwikkeld zorgsysteem waarin niet alleen de leerling die moeite heeft met leren begeleid wordt. Aandachtspunt is wel op de balans te letten en niet teveel zorg te bieden.

Leerlingen en ouders zijn in grote lijnen tevreden over het mentoraat en vinden het digitale leerlingvolgsysteem ondersteunend in de begeleiding. Mentoren waarderen het vast inroosteren van een mentoraatsuur in de bovenbouw.

2.4

De school biedt leerlingen contexten waarin verbindingen gelegd worden tussen de school en de buitenwereld.

Indicatoren:

- Leerlingen krijgen op school ruimte om te oefenen met het leren functioneren in maatschappij ('de school als minimaatschappij').
- Leerlingen gaan gericht naar de buitenwereld: stages, projecten, onderzoek.
- Leerlingen werken niet alleen theoretisch, maar ook toepassingsgericht en integreren daardoor kennis en vaardigheden.
- De school haalt de buitenwereld naar binnen, bijvoorbeeld door middel van simulaties en aandacht voor de actualiteit en geeft ervaringen van leerlingen van buiten de school een plaats.

De school voldoet aan deze standaard.

In de zelfevaluatie noemt de school als verbeterpunt dat 'de buitenwereld wellicht te veel binnen zit'. De visitatiecommissie zag verschillende voorbeelden die aangeven dat de school zich wel degelijk ook naar buiten beweegt en hoorde hierover eveneens in de panelgesprekken. Momenteel wordt eraan gewerkt om de activiteiten nog beter te integreren en verder uit te bouwen.

3. Didactische uitvoering

3.1

De school vult het leerstofaanbod in volgens montessori uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school bevordert samenhang in leerstofaanbod door horizontale verbindingen tussen vakken.
- De school zorgt voor de aansluiting van het leerstofaanbod in de verschillende leerjaren.
- De school bevordert samenwerking tussen vakken.
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in de verhouding tussen lestijd en keuzewerktijd.
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in het vakkenaanbod.

De school voldoet ruimschoots aan de standaard.

Het MLF kent in de eerste twee jaar naast de basisuren leergebieden en kwit als uren waarin vakoverstijgend wordt gewerkt. Om de aansluiting te verbeteren tussen de eerste twee jaar en de derde klas (zonder leergebieden) wordt gewerkt aan de methode, de lesopdrachten,

leerlijnen en onderzoeksvaardigheden. Leerlingen vinden de aansluiting inhoudelijk voldoende, maar de overgang naar veel losse vakken is een 'bom aan werk'.

De uitgangspunten van de verhouding tussen lestijd en kwt zijn goed, maar de uitvoeringspraktijk riep wel enige vragen op bij de commissie. Zie hiervoor 3.4.

3.2

De school verdeelt de leertijd volgens montessori uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes voor de dagindeling, de verdeling tussen lestijd en keuzewerktijd en de ordening van leertijd (zoals periodisering).
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes bij specifieke toekenning van uren aan vakken en projecten.

De school voldoet aan deze standaard.

De gedachte achter deze indeling wordt door alle betrokkenen herkend en onderschreven, de invulling minder. Leerlingen vonden de kwt in de huidige vorm te weinig effectief en soms chaotisch.

De visitatiecommissie zag dat leerlingen voor het merendeel taakgericht bezig waren, zij het dat er in dit opzicht verschillen bestonden tussen de verschillende etages van de school.

De visitatiecommissie beveelt de school aan om de inhoud van de indeling van verschillende uren goed te bewaken en duidelijk te communiceren. Belangrijk daarbij is om de rolverdeling tussen docenten en leerlingen helder te houden. Voor docenten is met name van belang om op het juiste moment een stap achteruit te maken, maar tegelijk te proberen het maximale uit de leerlingen te halen. Zie hierover verder 3.4.

3.3

Leren met hoofd, hart en handen heeft een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.

Indicatoren:

- De school geeft de non-cognitieve vakken een volwaardige plek in het curriculum.
- Leraren streven ernaar om bij cognitieve vakken hoofd, hart en handen te verbinden.
- Leraren gebruiken en/of ontwikkelen materiaal dat gericht is op verschillende verwerkingsprincipes.
- De school heeft een samenhangend programma van vakoverstijgende werkvormen, zoals projecten.

De school voldoet aan deze standaard.

Non-cognitieve vakken als drama en CKV hebben een duidelijke positie in de school. De visitatiecommissie nam bij het lesbezoek weinig voorbeelden waar van het werken met hoofd, hart en handen bij de cognitieve vakken. Docenten konden daarentegen wel een aantal voorbeelden hiervan noemen in het panelgesprek.

Er zijn projectweken in onder- en bovenbouw, waarbij de rol en invulling van en door leerlingen groot is. Hier komt de karakteristiek binnen-buiten ook tot zijn recht. De vrije keuze in de onderbouw en de onderzoekslijn dragen eveneens bij tot het realiseren van het leren met hoofd, hart en handen.

3.4.

Leren kiezen en leren als eigen activiteit hebben een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.

Indicatoren:

- Leerlingen werken in een periodesysteem met daarbij behorend hulpmateriaal.
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in de indeling van hun tijd (bijvoorbeeld door keuzewerktijd).
- Leerlingen werken met materiaal dat geschikt is voor zelfwerkzaamheid.
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in het materiaal (inhoud, verwerkingsmogelijkheden).
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken waar ze werken en met wie ze werken.
- Leraren begeleiden leerlingen bij het werk op een wijze die zelfverantwoordelijkheid van de leerlingen bevordert.
- Leraren bieden een variatie aan werkvormen aan.

- Leraren bieden materiaal aan dat geschikt is voor verschillende soorten leerlingen (differentiatie).

De school voldoet ruimschoots aan de standaard.

Omdat de standaard uit veel indicatoren bestaat en de argumentatie voor het oordeel van de commissie voor een belangrijk deel berust op observaties bij het lesbezoek worden de indicatoren afzonderlijk besproken.

Leerlingen werken in een periodesysteem met daarbij behorend hulpmateriaal.

Het interactieve leerlingvolgsysteem is een mooi instrument om het periodesysteem overzichtelijk te maken voor leerlingen, ouders (zij kunnen beperkt meekijken) en docenten.

Leerlingen werken met materiaal dat geschikt is voor zelfwerkzaamheid.

Naast methodes gebruiken docenten regelmatig (aanvullend) eigen materiaal, redelijk vaak productief (gericht op creëren in plaats van reproduceren). De visitatiecommissie zag een aantal mooie voorbeelden van vrije keuze opdrachten.

Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in de indeling van hun tijd (bijvoorbeeld door keuzewerktijd).

Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in het materiaal (inhoud, verwerkingsmogelijkheden).

Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken waar ze werken en met wie ze werken.

Leerlingen kunnen binnen kaders hun eigen tempo bepalen en – in sommige gevallen – het werk in een volgende quint afronden of juist eerder afmaken.

Er zijn in de onderbouw meer keuzes voor leerlingen dan in de bovenbouw. Dat heeft te maken met het spanningsveld tussen montessorididactiek en resultaatgericht werken. Op dit punt valt nog winst te boeken.

Keuzes maken in het materiaal worden bijvoorbeeld gerealiseerd bij de vrije keuze, minder in de vakken en leergebieden.

Leerlingen werken vaak samen, soms ook in groepen (zie 3.5).

Leraren begeleiden leerlingen bij het werk op een wijze die zelfverantwoordelijkheid van de leerlingen bevordert.

Enerzijds bevorderen docenten de zelfverantwoordelijkheid van leerlingen door de duidelijke structuur van lessen, waarbij de opzet regelmatig op het bord gezet wordt. Tegelijk lieten veel lessen (basisuren) een zekere mate van vrijblijvendheid zien; lessen waren spanningsloos met wel erg relaxte docenten. De commissie betwijfelt of dit positief uitwerkt op de taakgerichtheid en zelfverantwoordelijkheid van leerlingen.

Leraren bieden een variatie aan werkvormen aan.

Leraren bieden materiaal aan dat geschikt is voor verschillende soorten leerlingen (differentiatie).

De commissie zag bij het lesbezoek dat zelfstandig werken de dominante werkvorm was, waarbij er wel allerlei verschillende vormen waren: individueel, in duo's, gestuurde groepsopdrachten. Instructie van docenten was niet alleen uitleg bij de methode, maar behoorlijk vaak een eigen verhaal.

Differentiatie krijgt vooral gestalte in tempoverschillen. Inhoudelijke differentiatie is met name uitgewerkt in verschillende toetsniveau's.

Conclusie bij deze standaard:

De commissie ziet het volgende aandachtspunt voor de school bij deze standaard.

Het viel de commissie op dat er een verschil in aansturing is tussen de organisatie van het onderwijs (lesstructuur) en de taakgerichtheid van leerlingen. Op de taakgerichtheid wordt veel minder gestuurd dan op de lesstructuur en dat roept vragen op ten aanzien van regie, uitdaging en uiteindelijk effectiviteit. Aanbeveling is om op dit gebied de docentenrol en – vaardigheden goed met elkaar te bespreken en waar nodig aan te passen.

3.5

De school is een plek waar leerlingen oefenen in sociaal leren.

Indicatoren:

- De leeromgeving is dusdanig ingericht dat leerlingen elkaar helpen.
- Leerlingen oefenen met intentionele samenwerking met daarbij passend materiaal en begeleiding.
- Leerlingen werken ook samen met door hen gekozen partners.

De school voldoet aan de standaard.

Oefenen in sociaal leren was een van de uitgangspunten bij de inrichting van het onderwijs op het MLF en was in eerste instantie uitgewerkt in het concept 'stergroepen'. Intussen heeft de school dit concept grotendeels losgelaten. In de eerste klas is het, zo vinden leerlingen, nog enigszins levend, daarna raakt het buiten beeld. Docenten geven aan dat zij er niet allemaal meer achter staan. Het bespreken van het stergroepenconcept is voorlopig geparkeerd. Dat neemt niet weg dat samenwerken als zodanig nog steeds zichtbaar een belangrijke plaats inneemt in de didactiek van de school. Overal in het gebouw zijn mogelijkheden om met elkaar samen te werken. De lokalen zijn in meerderheid in tafelgroepen ingedeeld. Bij het lesbezoek zag de visitatiecommissie allerlei vormen van samenwerking, van elkaar helpen tot meer gestructureerde groepsopdrachten.

Ook buiten de lessen werken leerlingen regelmatig samen, bijvoorbeeld in de projectweken voor de onder- en bovenbouw.

3.6

De toetsing voldoet aan montessori criteria.

Indicatoren:

- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van de hoeveelheid toetsen en soorten toetsen.
- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het nabespreken van toetsen.
- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het herkansen van toetsen.

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

Leerlingen krijgen enige ruimte om toetsen zelf in te plannen, zowel naar voren als naar achteren. Toetsen nabespreken is altijd mogelijk.

De peiltoetsen in de bovenbouw voorzien in een behoefte als poging om de spanning tussen montessoriprincipes (zelf plannen) en resultaatgerichtheid beter met elkaar in overeenstemming te brengen.

3.7

De rapportage voldoet aan montessori criteria.

Indicatoren:

- De rapportage geeft niet alleen een overzicht van resultaten, maar tevens een breed beeld van de ontwikkeling van leerlingen.
- Leraren en/of mentoren gebruiken de rapportage als reflectie-instrument voor leerlingen.

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

Leerlingen, ouders, docenten en mentoren zijn tevreden over de rapportage. Deze brengt, naast cijfers, ook gegevens in beeld over voortgang en studiehouding. Docenten kunnen hun beoordeling van commentaar voorzien en doen dat ook regelmatig. Ouders waren te spreken over de inhoud en toon van het commentaar. Door het leerlingvolgsysteem, waarin leerlingen en ouders kunnen meekijken, bevat het rapport geen verrassingen.

3.8

De school leert leerlingen reflecteren over hun werk en werkaanpak.

Indicatoren:

- Leraren en mentoren beschikken over materiaal waarmee zij leerlingen leren reflecteren.
- Leerlingen voeren reflectiegesprekken.

De school voldoet aan de standaard.

Het leerlingvolgsysteem is een goed en bruikbaar montessori instrument om met de leerlingen interactief in gesprek te gaan over hun werk. Zowel docenten als mentoren reflecteren met de leerlingen en voeren hierover gesprekken. In de bovenbouw bepaalt de leerling soms of een gesprek al dan niet doorgaat.

De in de zelfevaluatie genoemde praktijk om te reflecteren aan het eind van de les heeft de commissie niet waargenomen. Desgevraagd vertelde het docentenpanel dat dit geen standaard praktijk is. De visitatiecommissie vindt dit een gemiste kans.

4. Opbrengsten

4.1

De school verantwoordt de leerresultaten van de leerlingen.

Indicatoren:

- De school bewaakt en documenteert de leerresultaten.
- De school bewaakt en documenteert gegevens over instroom, doorstroom en uitstroom.

De school voldoet aan deze standaard.

De school voldoet aan beide indicatoren.

4.2

De school verantwoordt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen.

Indicatoren:

- De school benoemt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen.
- De school onderzoekt systematisch of brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen gehaald worden.

De school voldoet aan deze standaard.

In de school constateren docenten en schoolleiding dat er wel enige spanning is ontstaan tussen opbrengstgericht moeten werken en montessori doelen zoals vrije keuze bieden. Dit is schoolbreed besproken en wordt een aandachtspunt voor de komende tijd.

5. Organisatie

5.1

Leerlingen hebben een aantoonbare inbreng in de school.

Indicatoren:

- Leerlingen hebben invloed op pedagogisch/didactisch gebied.
- Leerlingen hebben invloed in de organisatie.
- Leerlingen beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en leerlingenraad.

De school voldoet aan deze standaard.

Voor de invloed van de leerlingen op pedagogisch-didactisch gebied is de leerlingenraad het aangewezen orgaan. De lijnen zijn kort door het maandelijkse structurele overleg met de directeur. Het gaat dan bijvoorbeeld over klachten, over regels en over absentiecontrole. De leerlingen zijn formeel vertegenwoordigd in de MR. In welke mate zij daar invloed kunnen uitoefenen is op dit moment niet duidelijk nu de MR, in de woorden van de schoolleiding, 'slapende' is.

Ook buiten formele organen vinden leerlingen dat zij serieus worden genomen en dat er goed naar hen wordt geluisterd.

5.2

Ouders hebben een aantoonbare inbreng in de school.

Indicatoren:

- Ouders hebben een vastgelegde mate van invloed op pedagogisch/didactisch gebied en in de organisatie.
- Ouders beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en ouderraad.

De school voldoet aan deze standaard.

De invloed van ouders wordt – door het gebrek aan een functionerende MR – nu met name in praktijk gebracht in de klankbordgroep.

Uit het panelgesprek met ouders, deels lid van deze groep, concludeert de commissie dat zij niet geheel tevreden zijn over de mate waarin zij gehoord worden. Hun kritiek geldt met name dat de school soms traag of zelfs niet reageert op commentaar uit de klankbordgroep. Dat de ouderklankbordgroep niet rechtstreeks met de directeur overlegt ervaren zij als een gemis.

Uit gesprekken met docenten en schoolleiding komt een ander beeld naar voren, namelijk dat de ouders wél gehoord worden, maar niet altijd gelijk krijgen als de school er een andere visie op na houdt.

De visitatiecommissie concludeert dat verbetering van de communicatie tussen schoolleiding en ouderklankbordgroep een aandachtspunt voor de school is. Het weer tot leven wekken van de MR lijkt eveneens verstandig. Nu lijken partijen daarbij op elkaar te wachten. De visitatiecommissie vindt dat de schoolleiding hierin het voortouw moet nemen.

Ouders zijn overigens tevreden over de relatie met docenten en mentoren en over de mate waarin naar hen geluisterd wordt.

5.3

Het personeel is actief betrokken bij de organisatie van de school.

Indicatoren:

- Medewerkers hebben invloed op het beleid, zowel formeel (rechten en beslissingsbevoegdheden) als informeel.
- Medewerkers werken in verschillende werkverbanden systematisch aan schoolontwikkeling
- De schoolleiding bevordert teamvorming en een positieve schoolcultuur onder medewerkers.
- De schoolleiding besteedt aandacht aan open communicatielijnen met en tussen medewerkers.

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

Medewerkers hebben vooral informele invloed; er wordt veel in de wandelgangen geregeld. Dit draagt bij aan een ontspannen sfeer maar zorgt er ook voor onduidelijkheden als het gaat om gemaakte afspraken – zie het voorbeeld bij 2.1.

Formeel speelt de onderwijscommissie een belangrijke rol. Belangrijke besprekpunten en voornemens worden besproken in de algemene docentenvergadering.

Docenten ervaren het streven naar gedeeld leiderschap als positief. Kern van deze benadering is dat docenten zelf initiatieven kunnen nemen en daar dan vervolgens eigenaar van worden.

Dat is anders dan het verdelen van 'taken en klussen' en is ook bedoeld om, zoals de directeur zegt, 'gestold leiderschap' te voorkomen en dynamiek in de organisatie te houden.

De visitatiecommissie zet voorzichtige vraagtekens bij de effectiviteit van deze benadering. De commissie neemt veel energie in de school waar. Er is sprake van een heldere en gedeelde onderwijsvisie, maar minder van een organisatievisie. Om de overgang te maken naar een meer professionele organisatie is een meer systematische manier van werken aan te bevelen. Zoals een docent zei: 'Als je als school groeit heb je meer lijn nodig – dat scheelt energie.'

6. Deskundigheid

6.1

De school heeft een aannamebeleid gericht op montessori kwaliteiten

Indicatoren:

- De school maakt in de sollicitatieprocedure actief gebruik van stukken waarin montessori-onderwijs beschreven wordt.

- Nieuwe docenten worden in de school begeleid bij het ontwikkelen van hun competenties als montessoridocent.

De school voldoet ruimschoots aan de standaard.

De school voldoet aan beide indicatoren. Nieuwe medewerkers worden begeleid via een vast systeem: themabijeenkomsten, montessoricursus, gesprekkencyclus, intervisie en lesbezoek.

6.2

Docenten en directie die vanaf 2010 in vaste dienst komen hebben een door de NMV erkende montessoricursus gevolgd.

Op dit moment zijn er nog geen door de NMV erkende cursussen voor docenten en directie. Scholen kunnen derhalve nog niet voldoen aan deze standaard. Het beleid van de school (zie 6.1) past overigens goed bij de standaard.

6.3

De montessori deskundigheid van het docententeam wordt voldoende onderhouden.

Indicatoren:

- De school onderneemt activiteiten ten behoeve van de montessori professionalisering van individuele docenten en teams.
- De school stelt in functionerings en beoordelingsgesprekken montessoridoelen en -vaardigheden aan de orde.

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

Via studiedagen en deelname aan cursussen wordt de professionalisering van de docenten onderhouden. Montessori pedagogiek en didactiek staan op school steeds op de agenda en worden op allerlei plaatsen besproken. Soms leiden die gesprekken ook tot nadere invulling op studiedagen.

In de gesprekkencyclus wordt ruimschoots aandacht besteed aan montessoridoelen en -vaardigheden.

Tot slot

De visitatiecommissie concludeert dat het Montessori Lyceum Flevoland voldoet aan de voorwaarden voor het verlengen van de erkenning als school voor voortgezet montessorionderwijs. De visitatiecommissie geeft de school het volgende mee als meest belangrijke aandachtspunten.

De groei van de school, zowel in jaren als in leerlingenaantal, betekent dat het MLF uit de pioniersfase nu een volgende fase is ingegaan: van beginnende montessorischool met hoge idealen en veel ruimte voor experiment naar een meer professionele montessorischool, nog steeds met veel idealen en ambitie, maar ook met meer lijn. Daarbij past bijvoorbeeld meer aandacht voor systematisch evalueren, voor gezamenlijke afspraken en voor het actief bevorderen van een MR.

Bij die transitie hoort ook het zoeken naar een nieuwe balans in het verdelen van verantwoordelijkheden. De kleine groep pioniers uit de beginfase, geleid door de directeur die gezichtsbepalend voor de school was (is?), moet nu geleidelijk overgaan naar een meer professioneel model met gedeelde verantwoordelijkheden.

Deze overgang verloopt niet overal even glad, al vindt de visitatiecommissie dat het montessorikarakter van de school recht overeind is blijven staan. Een goed voorbeeld is het vrijwel verdwijnen van de stergroepen – eerst een opvallend en ook door de school zelf benadrukt element in de school, nu niet eens meer op de agenda. Samenwerken is echter nog steeds prominent in de school aanwezig.

De visitatiecommissie vindt de invulling van de docentenrol een belangrijk aandachtspunt in deze fase. Het zoeken naar een goede balans tussen loslaten en actief sturen op taakgerichtheid is een uitdaging voor de komende tijd.

De visitatiecommissie wenst de school veel succes bij haar verdere ontwikkeling en dankt de school voor de ontvangst en met name de deelnemers aan de panelgesprekken voor hun openheid.

Mei 2013

Benno Elsen (voorzitter)

Vera Arents (basisonderwijs)

Hans Relou (Montessori College Eindhoven)

Jan Wouter Koning (Montessori Lyceum Rotterdam)

Michael Rubinstein (ambtelijk secretaris)